

JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

ISSN:2459-1149

Article Type
Research Article

Received / Makale Geliş
12.10.2020

Published / Yayımlanma
30.11.2020

<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.2150>

Dr. Öğr. Üyesi Sevinç SOYOCAK ÖZALP

Hitit Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Çorum/TÜRKİYE

Citation: Soyocak Özalp, S. (2020). Küresele karşı yerel: Yavaş kent yaklaşımı. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(61), 3297-3303.

KÜRESELE KARŞI YEREL: YAVAŞ KENT YAKLAŞIMI

ÖZET

1920’li yıllarda Fordist üretim tarzının hareketli montaj hattı ile gerçekleştirdiği kitle üretimi verimlilik adına fabrikalı üretimin ulaştığı en son seviye olarak kabul edilirken, 1920’ler Amerika için kitle üretimi üzerinden yükselen kitle tüketimi ve yarattığı tüketim toplumu olmuştur. Bu toplumun yarattığı değerler dizisi sadece Amerikan toplumu ile sınırlı kalmazken dünyanın birçok ülkesinde birçok tüketim alanı üzerinde egemenliğini kurmuştur. Bu egemenlik hali küreselleşme ile her geçen gün daha da derinleşmektedir. 1980’lerle yükselen teknolojik gelişmeler, hızlı bilgi akışı, muğlaklaşan sınırlar temelinde yükselen küreselleşme ile karşılıklı toplumsal ilişkilerin ve bağımlılığın artması; bir yandan küçülen dünya olgusu gerçekliğinde yerel olanın sınırlarını küresel karşısında yeniden konumlandırıp ön plana çıkarırken, diğer yandan küresel üretim ve tüketim kalıplarının yarattığı formasyon yerel olanın aşınmasını daha da kolaylaştırmıştır. Bu kapsamda çalışma, “Cittaslow” olarak da bilinen “Yavaş Kent” yaklaşımının küresel karşısında yerel unsurları ve yerel potansiyeli ön plana çıkararak yerel kalkınmaya destek sağlayacağı ve yerel yönetişimi de kuvvetlendireceği görüşünü paylaşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Yavaş Kent, Yerel Kalkınma

THE LOCAL AGAINST THE GLOBAL: CITTASLOW

ABSTRACT

While mass production carried out by the Fordist production style with a moving assembly line is considered to be the last level of factory production in the name of efficiency, the 1920s for America had been the mass consumption rising through mass production and the consumption society was created. The set of values created by this society was not only limited to American society but has dominated many consumer areas in many countries of the world. This state of domination deepens day by day with globalization. Increasing mutual social relations and dependence with globalization rising on the basis of technological developments, rapid information flow, vague borders in the 1980s; on the one hand, while repositioning the boundaries of the local against to global in the reality of the shrinking world and bringing it to the fore, on the other hand, the formation created by the global production and consumption patterns have made even easier the erosion of the local. In this context, the study shares the view that the "Slow City" approach, also known as "Cittaslow", will support local development and strengthen local governance by putting forward local elements and local potential against the global.

Keywords: Globalization, Cittaslow, Local Development.

1. GİRİŞ

Modern kavramının akla getirdiği ‘yeni’ ya da ‘güncel’ olan, artık ‘dünden farklı’ ve ‘düne ait olmayan’ bir dünya olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım, 2010:705). Modern dönem, Rönesans ile başlayıp, 18. yüzyıl Avrupa kıtasında Aydınlanma Çağı olarak da kabul edilen dönemle devam eden sürecin ürünüdür. Bu dönemde Avrupa’da yaşanan bilimsel, siyasi, kültürel ve endüstriyel gelişmelerin; özellikle de Sanayi Devrimi sonrası yükselen kapitalist ilişkilerin yarattığı ‘yeni’ toplumsal yaşam ve üretim tarzı, artık ‘dünden’ -feodal dönemden- çok farklıdır. Modern dönemin en önemli farkı aklını kullanma cesaretini gösteren birey ve rasyonalitenin öncülüğünde, yeni toplumsal, siyasal ve ekonomik yapılanmalar, bir anlamda “modern örgütlenmeler” yaratmış olmasıdır. Bu modern örgütlenmelerden birisi de fabrika olarak karşımıza çıkmaktadır.

Modern endüstriyel ekonominin temel taşı olarak kabul edilen fabrikalar, makineli üretimin gerçekleştiği mekânlar olarak kabul edilmiştir. Drucker (1994: 45–47)’e göre zanaatkârlara özgü, aletleri kullanma becerisi anlamında “teknik” (téchne) kelimesi, bir alana yönelik çalışma ya da sistematik bilgi anlamına gelen “-loji” (logi) eki ile bütünleşerek “teknoloji” olgusunu ortaya çıkarırken, teknolojinin getirdiği ‘yoğun üretim’ ya da ‘modern üretim’ tarzı kendisine mekân olarak fabrikayı seçmiştir. Böylece zanaatkârların vasıflarını ve bireysel farklılıklarını gösterebildiği aletli üretim, yerini makineli üretime terk etmiştir. Modern dönemde üretim mekânı ve üretim zamanı da standartlaştırılırken, modern çalışma hayatının kuralları da belirginleşmeye başlamıştır. Modern çalışma hayatının yönetilmesinde ise ilk önemli isim Amerikalı Frederick Winslow Taylor olmuştur. Taylor, var olan teknoloji ile işleri tekrar organize etmeyi ve işin standart yöntemini bulmaya çalışırken, işçilerden ve yapılan işten daha fazla verim sağlamayı amaçlamıştır. Bir anlamda Taylorist uygulamalar verimlilik adına işin standartlaştırılmasını amaçlarken, işi örgütlenebilir ve denetlenebilir kılmıştır. Ancak bu verimlilik arayışını bir üst noktaya taşıyan, Taylorist uygulamaları kullanarak, yarattığı ‘montaj hattı’ ya da ‘kitle üretimi’ ile Taylorizm’in de bir uzantısı olarak kabul edilen Fordizm olmuştur. Aslında süreç olarak kitle üretiminin tarihi, 19. yüzyılın sonlarında gerçekleştirilen Singer dikiş makineleri ve ya motosiklet üretimine kadar götürülse de, Henry Ford tarafından 1913 yılında geliştirilen montaj hattı ile yaratılan kitle üretimi, teknolojiyi kullanarak üretimi daha mekanik hale getirmeyi amaçlamıştır. Montaj hattı, üretim sürecini makineler aracılığıyla basit, sürekli ve rutin işlere ayırarak, her bir parça için, bir işgücü tarafından yerine getirilmesini amaçlarken, işgücünü de mekanik bir bakış açısıyla ele almıştır. Montaj hattının bir parçası kabul edilen işgücünden beklenen, kendisine verilen basit, vasıf gerektirmeyen, rutin işleri yerine getirmesi olmuştur. Üretim süreci ve işgücü montaj hattına ve hattın hızına bağımlı hale getirilmiştir. Böylece fabrikanın çalışma ritmi, montaj hattı tarafından belirlenirken, modern endüstride zaman, mekân ve işten sonra, artık emek ve ürün de standartlaştırılmıştır (Dikmen, 2011: 111). Fordist üretim tarzının hareketli montaj hattı ile gerçekleştirdiği kitle üretimi, verimlilik adına fabrikalı üretimin ulaştığı en son seviye olarak kabul edilirken, 1920’ler Amerika için, kitle üretimi üzerinden yükselen kitle tüketimi ve yarattığı tüketim toplumu olmuştur. Bu süreç özellikle de 1945 sonrası dönemde artan verimliliğe koşut ücretler seviyesinin yükseltilmesi ile tüketim seviyesinin de artmasına ve kitle tüketim kültürünün yayılmasına neden olmuştur (Aslan, 2005: 63). Bu kültürün yarattığı değerler dizisi ise sadece Amerikan toplumu ile sınırlı kalmazken, dünyanın birçok ülkesinde, birçok tüketim alanı üzerinde egemenliğini kurmuştur. II. Dünya Savaşı sonrası kapitalist sistemde hegemonik bir güç konumuna gelen Amerika’nın bu egemenliği, iktidarını meşrulaştırma ve sürekliliğini sağlama çabasında; yeni pazar, yeni mekân ve yeni kaynaklar bulma arayışında birçok alanda etkili olmaya devam etmiş, küreselleşme ile her geçen gün daha da derinleşmiştir.

Bu egemenlik hali, özellikle de 1970’li yıllarda yaşanan ekonomik kriz sonrası küreselleşme ve destekçisi neo-liberal politikalar ile kapitalizmin girdiği krizi aşma çabasında yeni bir sürece girmiş gözükmektedir. Bu süreç, “Batı uygarlığının İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra girdiği yeni bir dönem” olarak ilk defa 1974 yılında Arnold Toynbee tarafından kullanılan “post-modern” kavramı ile tanımlanmıştır. Bu bağlamda post-modern dönem, sanayi üretiminin gerilediği, sanayi toplumunun yerini bilgi toplumuna bıraktığı, teknolojik gelişmelerle iletişim ve tüketimcilik tarzlarının değiştiği, kapitalist gelişimin yeni bir aşaması olarak kabul edilmiştir (Yıldırım, 2009:386). Yaşanan endüstriyel değişim ile farklı ihtiyaçları karşılamaya yönelik benimsenen üretim tarzı post-fordizm; esnekleşmeyi ve rekabeti beraberinde getirirken, farklı yaşam biçimlerinin tanınması yanı sıra, yeni yaşam biçimlerini oluşturmayı da önemsemiştir. Post-fordizm yerelciliğin ve tikelciliğin doğuşunu yüceltirken (Kumar, 1995: 75), talebin yönlendiriciliği çerçevesinde bireysel tercihleri, bireysel tüketimi destekler niteliktedir. Bir anlamda bu dönem, bireyi ve yerel oluşumları küreselleşme ile yoğunlaşan toplumsal, ekonomik ilişkiler karşısında farklı bir biçimde hareket edebilecekleri üzerinden özgürlük ve özgünlüğün çoğaltılması olarak teşvik edilse de aslında süreç farklılıkların öne çıkarılmasından öte bireyin ve yerelin unsurlarıyla birlikte küresele eklenme (dir)me çabası olarak da görülmektedir. Küreselleşme sürecinin aslında “*homojenize edilmiş dünya vatandaşları*” ürettiği, hızla tüketen doyumsuz üretim çarkının yeni bir şeyler bulma çabasında en ücra köşede kalanı bile piyasa adına küresel hale getirdiği; farklı ve özgün kalmakta direnenin ise karşısında olduğu da belirtilmektedir. Bir anlamda küreselleşme, bir yandan tercih özgürlüklerini, yerelliği desteklerken diğer yandan da bunları kendine ait kılarak menüsünü zenginleştirmektedir (Polat, 2012: 45–50). Küçülen dünya olgusu gerçekliğinde küresel, bir yandan tikelciği ve yerelliği yüceltip güçlendirirken aslında sahip olduğu hız

ve baskı yanı sıra küresel üretim ve tüketim kalıplarının yarattığı formasyon ile tikeli ve yereli bütün içinde yok etmiş ya da aşındırmış görülmektedir. Bu hız ve baskı ile küresel dünyanın getirdiği tehditler karşısında yer alan hareketlerden birisi olan ve küresel dünyanın yarattığı hız, standartlaşma, tektipleşmeye karşı tikeli ve yereli koruma çabasında olan “Citta Slow” ya da “Yavaş Kent Yaklaşımı” bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Çalışma “yavaş kent” yaklaşımının, küresel karşısında yerel unsurları ve yerel potansiyeli ön plana çıkararak yerel ekonomik kalkınma kadar yerel yönetişimi de destek sağlayacağı görüşünü paylaşmaktadır.

2. KÜRESELİN GÖLGESİNDEKİ YEREL

Yerel, sınırlı bir yerle ilgili olan, yöresel, mahalli, lokal olarak tanımlanmaktadır. Bu anlamda *yerellik* (*locality*), sınırları belli olan bir alana aitlikle ilgilidir. Yer-el, bu mekân üzerinde insan ihtiyaç ve taleplerinin ilk elden karşılandığı, günlük yaşam deneyiminin gerçekleştiği, insani ilişkilerin kurulduğu bir bağlamdır (Clarke, 2013: 493). Duncan (1989: 221)’e göre de yerellik her şeyden önce mekâna ilişkindir. Ancak bu sadece coğrafik anlamda değildir. Ona göre yerellik, aynı zamanda mekânsal farklılıkların- neden ve nasıl olduğu sorgulanmaksızın- sosyal ilişkilerin işleyişine dair yarattıkları farklara ilişkindir. Daha fazlası bu kavram, belirli alanların sosyal özerkliğinin derecesini yansıtır nitelikte gözükmektedir. Bir diğer ifadeyle yerellik sadece coğrafik anlamda mekânsal alanları değil, bu mekânsal alanlarda yaşanan sosyal ilişkileri ve bu sosyal ilişkilerin kurumsallaşmasında “*iradesi ve idaresi kendi olma*” derecesini de kapsamaktadır. Bu ‘*kendi olma*’ durumu, sorunların çözümünde kendi iradesi ve eylemleriyle sorun çözme sorumluluğunu da getirir. Çünkü yerel iklim değişikliği gibi küresel sorunların ya da büyük ekonomik krizlerin somut biçimde yaşandığı ve insanların bu sorunlarla yüzleştiği yerdir yerel aynı zamanda (Özalp, 2015: 62). Bu bağlamda teknolojinin ilerlediği, sınırların bütünleştiği, sermaye ve bilgi akışkanlığının arttığı yenedünya düzeninin öncüsü küreselleşme, yerel potansiyellerin ön plana çıkarılmasını desteklemekte, yereli mitleştirmektedir. Bu mitleştirme, yerelin kendi potansiyelini kullanması, küresel pastadan pay alması ve fırsatları yakalaması açısından olduğu kadar demokratikleşme açısından da önemli kabul edilmiştir (Güler, 2005: 17). Savunucularına göre artık ulusal sistemlerin yerini herkes için eşit fırsatlar sunan ve yeni egemenlik alanları yaratan dünya sistemi almış gözükmektedir.

Bu dönemde artık “Küresel düşün, yerel hareket et!” (*Think global, act local!*) söylemleri de önem kazanmış gibidir. Ancak bu söylemlere rağmen yerel olan küresel olan tarafından sunulan değer ve tarzların kaçınılmazlığında, özgünlüğünü yitirmiş gözükmektedir. Çünkü küreselleşme, kapitalizmin 1973’lerde girdiği krizi aşma çabasında, mega sermaye’nin ihtiyaçlarının bir ürünü olarak (Savran, 2011:106) “Başka seçenek yok!” sloganıyla sunulurken, bir anlamda “özgünlük” alternatiflerinin geri plana itilmesine ve yerelin mega sermayenin çıkarlarına hizmet eder nitelikte mekânsallaştırılmasına neden olmuştur. “Kü-yerelleşme” (*Glocalization*) ya da “Küre-yerelleşme” olarak da adlandırılan bu süreçte (Gözler Çamur, 2018: 296-298), yerel küresel/mega sermayenin ihtiyaçlarına yönelik ekonomik, siyasi ve kültürel boyutta değişim içerisine girerken küre-yerelleşmenin günlük hayatta işlerliğini sağlayan yeni mekânlar olarak kentler önem kazanmışlardır. Bir anlamda sosyal, siyasal, kültürel, yönetsel ve ekonomik alanın tüm yurttaşlar için var olduğu ortak yaşam alanları olarak kabul edilen kentler, küreselleşmenin en belirgin etkilerinin olduğu yerler olarak da tanımlanmışlardır. Küreselleşme süreci ile kentler yaşam tarzının, mekânların, imkânların, üretim türünün, tüketim kültürünün, sosyal hayatın ve toplumun giderek tek tipleştiği alanlara dönüşürken, kendi özgünlüğünden, kültüründen uzaklaşarak sürecin yeni mekânları olarak kabul edilmişlerdir (Kayan, 2015: 279). Bu süreç, Ritzer’in “Toplumun McDonaldaylaştırılması” (2011) adlı eserinde özellikle Amerikan ya da Batı kökenli standartlar çerçevesinde sunulan yaşam tarzının ve tüketim kalıplarının, toplumlara giderek benzer kıldığı ve özgünlüklerini yitirmelerine neden olduğu gerekçeleriyle eleştirilmiştir. Küreselleşme ile ulusal toplumların sınırları aşılırken, kendine özgü davranış, tüketim, hayat ve düşünce tarzı olan yeni bir dünya toplumu ve kültür anlayışı yerel/tikel kültürleri kendi içerisinde eritmiş gözükmektedir (Taner, 2005:166). Küreselleşmenin, kültürel boyutta etkisi tekebbür ve tektipleştirme şeklinde gerçekleşmiştir. Özellikle merkez ülkeler ve mega sermayenin küreye dayattığı tek tip kalıplar ve tekebbür, toplumlar üzerinde kültürel bir homojenleştirme yaratmaktadır (Polat, 2012: 39–48). Kentler artık geleneksel yapılarını kaybetmeye ve tek tipleşmeye başlamışlardır. Küreselleşme ve aşılın sınırlar ile kentlerin küresel piyasa ve aktörlerle doğrudan bütünleşmesi sağlanırken ulus devletlerin rol ve işlevleri de tartışılmaya başlanmıştır. Demokratikleşme, yönetim ile karar mekanizmalarına katılımın ön plana

çıkarıldığı bu dönemde, bürokratik, hantal, toplumun ihtiyaçlarını görmekten uzak ve verimsiz kabul edilen merkezî devlet örgütlenmesine biçilen düzenleyici rol üzerinden yerelleşme (adem-i merkezîyet), yerel yönetimler ve demokratik, katılımcı ve paydaşlara daha çok söz hakkı veren bir model olarak yerel yönetim modeli (Özgökçeler, 2014:72) de desteklenmiş gözükmektedir. Ancak Zabcı (2002:161-162)'ya göre bu süreçte desteklenen demokratikleşme vurgusu iki nedene dayanmaktadır. Buna göre nedenlerden ilki piyasa sisteminin gereklerine uygun bir iktidar aygıtının yaratılması; ikincisi de bu iktidar aygıtı tarafından desteklenen ve küreselleşme süreciyle tetiklenen yoksulluk ve adaletsiz gelir dağılımının toplumda yarattığı çelişkilere rıza oluşturma çabasıdır. Bu bağlamda küresel kapitalizmin kendini yeniden üretebilmesi; bir yandan devlete piyasaları düzenleme işlevi ve piyasa dostu bir nitelik kazandırılmasına, diğer yandan da teknolojik gelişmelerin sağladığı imkânlardan yararlanarak sermayenin daha fazla hareket serbestisi kazanmasına ve daha fazla kâr sağlamasına dayandırılmıştır. Bu süreçte devletin, piyasanın/sermayenin ulusal niteliği küresellik tarafından red edilmiştir. Zaten kapitalizmin krizler karşısında bu kadar esnek olabilmesinin nedeni sorgulayan Harvey (2004: 39)'e göre de sermayenin mekânı ve zamanı kendi gerekleri doğrultusunda planlayabilmesi yatmaktadır. Harvey'in, sermayenin serbest dolaşımını sağlayıcı bir araç olarak tanımladığı yerelleşme bu süreçte önem kazanmıştır (aktaran Alada, 2008). Sermayenin ulus devletle olan bağının çözülmeye başladığı bu dönemde, küresel çapta sermaye birikimi ve üretim çabası ile küresel piyasaya uyum ve rekabet koşulları, bölgesel ve yerel olanın sınırlarını değiştirerek küresele karşı konumlandırılmış, küresel olan karşısında yereli/yerelleşmeyi ön plana çıkarmıştır. Bu yerel oluşumlar küreselleşme ile yoğunlaşan toplumsal, ekonomik ilişkilerden farklı bir biçimde hareket edebileceklerinden diyalektik bir süreç olarak kabul edilmiştir (Giddens, 2006:204). Ancak süreç genelde daha çok küreselleşmenin reddinden öte, yerelin unsurlarıyla birlikte küresele eklenme (dir)me çabasında gerçekleşmektedir. Bu çaba "menüsünü zenginleştirebilme" adına küreselleşme tarafından da desteklenmektedir (Polat, 2012: 50). Bu bağlamda küreselleşme ile yaşanan değişimler ile yeni bir senteze ulaşıırken, bu sentezin yine küreselleşme ile amacına uygun bir biçimde tadil edildiği söylenebilir. Demokrasinin, katılımcılığın, yerelleşme ve yönetim politikalarının da desteklendiği bu süreçte asıl olan küresel piyasa temelli taleplerin karşılanmasına yönelik gibidir ve kentlerin/yerelin küresel sermaye birikim sürecine eklemledikleri de açıkça görülmektedir. Bu noktada yerelde demokrasi, katılım ve etkin hizmet söylemleri altında vurgulanan yerel yönetim modeli ve sivil toplum kuruluşlarının etkinliği de merkezi ve hegemon sermaye karşısında gerilemekte görülmektedir.

3. KÜRESELE KARŞI YEREL EKONOMİK KALKINMANIN VE YÖNETİŞİMİN GÜÇLENDİRİLMESİ: YAVAŞ KENT

1980'lerle küreselleşmenin kavram ve süreç olarak önem kazanması kapitalist sistemin dünya ölçeğinde etkinliğini artırmasına, küresel politikaların ve küresel aktörlerin ön plana çıkmasına neden olmuştur. Sermayenin ulus devletle olan bağının çözülmeye başladığı bu dönemde, küresel çapta sermaye birikimi ve üretim çabası ile küresel piyasaya uyum ve rekabet koşulları, bölgesel ve yerel olanın sınırlarını değiştirirken yereli küresele karşı yeniden konumlandırılmış, karşılıklı bağımlılıklarını artırmıştır. Bu dönem, yerel oluşumların küreselleşme ile yoğunlaşan toplumsal, ekonomik ilişkilerden farklı bir biçimde hareket edebileceklerinden dolayı diyalektik bir süreç olarak kabul edilmiştir (Giddens, 2006:204). Ancak süreç daha çok küreselleşmenin reddinden öte, yerelin unsurlarıyla birlikte küresele eklenme (dir)me çabasında ve küresel olan tarafından biçimlendirilmesinde vuku bulmuştur.

Bu kapsamda küreselleşme süreciyle kentlerde görülen tek tipleşmenin yanı sıra küresel olanın hız ve gücüne karşı gündeme gelen "yavaş hareketi" ilk defa 1986 yılında Carlo Petrini tarafından Roma'da açılan McDonalds restoranına karşı bir tepki olarak "yavaş yemek hareketi" ile başlamıştır. Bu protesto küresel gücün dayattığı tek tip yemek kültürüne karşı, yerel yemek kültürünün özgünlüğünü korumayı amaçlamıştır (Yurtseven, Kaya ve Harman, 2010:3). Bu hareketin ardından yavaş şehir hareketi (*cittaslow*) 1999 yılında yine İtalya'da, "*Kentlerin kendilerini değerlendirmeleri ve farklı bir kalkınma modeli ortaya koymaları.*" amacıyla gündeme getirilmiştir. Cittaslow hareketi bir anlamda kentin karakteristiklerini korumayı, bu konuda sürdürülebilirliği sağlamayı amaçlamaktadır. Giderek uluslararası arenada da kabul gören bu hareket Türkiye'nin de içinde yer aldığı, nüfusu 50.000'in altında olan kentlerin üye olabildiği uluslararası belediyeler birliğine dönüşmüştür (URL 1). Özmen ve Can (2020: 223)'a göre Cittaslow Hareketi, küreselleşmenin neden olduğu homojenleşmeye karşı sosyal ve politik bir tepki olarak geleneksel ve yerel yaşam biçimini koruyan ve küreselleşmenin negatif etkilerine yanıt

verebilen sürdürülebilir bir kentsel gelişim için alternatif bir yöntem olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda hareket, küre-yerelleşme olarak da tanımlanan dünya sistemi ile bütünleşme sürecinde sermayenin küresel dinamiklerine -benzer yaşam biçimine, tüketim değerlerine ve üretim birimlerine- uygun hareket etmekten öte rekabet edebilirliği amaçlayan ve yerel unsurları/potansiyeli ön plana çıkaran sürdürülebilir bir yerel kalkınma modeli olarak tanımlanmaktadır (URL 2).

Küre- kentleşme (*Glurbanisation*) olarak da ifade edilebilen kentlerin küreselleşmenin tek düze ve tek taraflı yapılandırmasına karşı yer ve mekâna dayandırdıkları stratejiler (Gözler Çamur, 2018:302) kapsamında ele alınabilecek yavaş kent yaklaşımı, yerel farklılıkları ön plana çıkarmak; tarihi, kültürel ve fiziksel vb. yerel farkındalıkları artırmak ve yerel ekonomiyi güçlendirmek açısından yeni bir alternatif yöntem olarak önem arz etmektedir. Bir anlamda yerel kalkınma için yerelde farklılaşan unsurlar çerçevesinde mevcut potansiyeli iyi değerlendirmek, “o kenti o kent yapan özelliklerinin yanısıra yeni cazibe noktaları eklemek” yerel kalkınma açısından önemli kabul edilirken, Cittaslow Hareketi bu yaklaşımı destekler nitelikte gözükmektedir (Yalçın ve Yalçın, 2013:34). Bu çerçevede hane başına düşen elektrik enerjisi tüketiminden, yerel ürünlerin ticarileşmesi için alanların yaratılmasına; kente ait değerlerin iyileştirilmesinden, genç neslin istihdam durumuna; toplumsal ortaklıklar/sivil toplum kuruluşlarının mevcudiyetinden, politikaya katılımı; eğitimden, belediyenin kamu konut yatırımı için planlarına kadar birçok alanda getirdiği kriterler¹ ile yavaş şehir hareketi, kentlerin kalkınmasına önemli katkı sağlayacak yeni bir yerel kalkınma alternatifi olabilecek potansiyele sahiptir. Kent ekonomisinin yükselişini kentsel üretime; kentin sahip olduğu kültürel, geleneksel ürün ve potansiyele bağlayan yavaş şehir hareketi ile sağlanacak yerel kalkınma, kentlerin küresel sermaye karşısında özerklik derecesinin artırılmasında önemli bir potansiyele sahiptir. Bu bağlamda yavaş şehir hareketi ile bir taraftan yerelin karşılaştırmalı üstünlüklerini geliştirmeye yönelik çabalar örgütlenirken, diğer taraftan da yereldeki yaşam kalitesinin iyileştirilmesi hedeflenmektedir. Bu hedef çerçevesinde yerel idarecilerin, yerel halkın ve yerel sivil toplum örgütlerinin katılımı ile ortaya konan kararlar, ortaklıklar ve işbirlikleri giderek ön plana çıkmakta, küresel karşısında özgün bir hareket biçimi kazanmaktadır. Diğer bir ifadeyle günümüzde başta Dünya Bankası olmak üzere uluslararası kuruluşlar tarafından da desteklenen, sivil toplumun da içinde bulunduğu farklı aktörlerin karar mekanizmalarındaki etkinliği ile daha çok küresel piyasanın işlerliğine yönelik yasaların düzenlendiği yönetim zihniyetinin ötesinde bu hareket, sivil toplumu ve kararlarını yerel yaşam kalitesi için desteklemektedir. Bu noktada son dönemde piyasalaşan sivil toplum anlayışından farklı olarak, daha toplum temelli bir bakış açısıyla misyon yüklenen ve kapasitesini bu temelde geliştiren bir sivil alanın geliştirilmesi ve desteklenmesi önem kazanmaktadır. Sivil toplumcu bir anlayışın önemini “en iyi yaşam biçiminin süre gelmesini sağlayacak en iyi çare ya da ortam” olarak vurgulayan Walzer’e göre (aktaran Yüksel Acı, 2005) tarihi farklılıkları anlayabilmek için toplumun da çoğulcu ve yerel bir nitelik kazanması gerekmektedir. Bu bağlamda yavaş şehir hareketi ile kentlerin çoğulcu bir şekilde sahip oldukları potansiyeli değerlendirmeleri, kalkınma stratejilerini belirlemeleri ve uygulama sürecini gerçekleştirmeleri, yerel demokratik kültürün artmasına ve sivil toplum alanının da güçlendirilmesine katkı sağlarken, sürdürülebilirlik kadar özgünlüklerin de artırılmasına destek verecektir.

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Küreselleşme sürecinin bütünleşme vurgusu ile ön plana çıkardığı yerel unsurlar, yine küreselleşme sürecinin getirdiği hız ve standartlar karşısında yetersiz kalmış gözükmektedir. Özellikle küreselleşme ile gelişen teknolojinin sağladığı hızlı bilgi akışı, sermaye hareketlerinin serbestleşmesine, üretimin küresel nitelik kazanmasına, çok uluslu şirketlerin gelişmesine ve dünyanın farklı bölgelerinde faaliyet göstermesine neden olurken, kentler artık sermayenin kendini yeniden ürettiği mekânlar haline dönüşmektedir. Bu süreçte kentler, küreselleşmenin yarattığı tek kutuplu ve baskın olan dünya sistemine entegre olurken, küresel tarafından sunulan değer ve tarzları benimseyerek kendi özgül varlığından uzaklaşmıştır. Kentlerin sahip olduğu yaşam tarzları, tüketim kalıpları, değer yargıları giderek küresel olanı yansıtarken, küreselleşmenin tekelleşmesine ve tikellikleri yok etmesine neden olmuştur.

Küresel sermayenin de yön verdiği bu sürece tepki olarak başlayan “yavaş şehir hareketi”, küreselleşmenin yarattığı ve “*kendi kendine yetemeyen yaşam alanları haline gelen kentlere*” karşı bir tepki olarak; kentin özgül değerlerinin, farklılıklarının korunmasını amaçlarken, kentin yerel

¹ Cittaslow üyelik kriterleri için bkzn., www.cittaslowturkiye.org.

potansiyelini kullanarak yarattığı rekabet üstünlüğü ile ekonomik refah seviyesini artırmasına ve sürdürülebilir bir kalkınma sağlamasına katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda hareket, küresel tekele karşı yerelin karşılaştırmalı üstünlük sağlaması, rekabet edebilirliğini artırması ve ekonomisini güçlendirmesi açısından önemli bir model olarak kabul edilebilir. Ayrıca bu yaklaşım yerel potansiyelin belirlenmesinde yerel aktörlerin işbirliğini dolayısıyla katılımcılığı, çoğulculuğu, müzakereyi artırarak demokratik yönetimi sağlayacak sivil toplum alanının güçlendirilmesi açısından da önem taşımaktadır. Bu yönleriyle “Yavaş Şehir Hareketi” küreselin gölgesindeki yerele karşı bir alternatif model olarak sunulabilmektedir.

KAYNAKÇA

- ACI YÜKSEL, E. (2005). *Kalkınma Sürecinin Yeni Aktörleri Sivil Toplum Kuruluşları Kalkınma Ajan(s) ları mı? Neoliberal Ajanlar Mı? İstanbul: Günizi.*
- ALADA, A. B. (2008). Devlet ve Sermayenin Yeni Biçimleri. Ramazan Günlü (Ed.), *Yerel Yönetim Anlayışındaki Değişimler ve Türkiye'deki Yansımaları* içinde (s.269–301). Ankara: Dipnot.
- ASLAN, O. E. (2005). *Kamu Personel Rejimi-Statü Hukukundan Esnekliğe*. Ankara: TODAİE.
- CLARKE, N. (2013). Locality and Localism: a View From British Human Geography. *Policy Studies*, 34 (5–6), 492–507.
- DİKMEN, A.A. (2011). *Makine, İş, Kapitalizm ve İnsan*. Ankara: Tan.
- DRUCKER, P. F. (1994). *Kapitalist Ötesi Toplum* (Çev., Belkıs Çorakçı), İstanbul: İnkılap.
- DUNCAN, S. (1989). *What is Locality?* Richard Peet & Nigel Thrift (Ed.), *New Models In Geography: The Political and Economical Perspective*. London: Unwin-Hyman.
- GÖZLER ÇAMUR, E. (2018). Küreselleşme ve Yerelleşme Tartışmalarında Üç Hibrit Kavram: Glokalleşme, Küre-Kentleşme, Küre-Büyüme. Veysel Erat-Cengiz Ekiz-İbrahim Arap (Der.), *Quo Vadis Kamu Yönetimi* içinde (s. 295-307). Ankara: Nika.
- GÜLER, B. A. (2005). *Yeni Sağ ve Devletin Değişimi*. Ankara: İmge.
- HARVEY, D. (2004). Yeni Emperyalizm: Mülksüzleşme Yoluyla Birikim. (Çev. Evren Mehmet Dinçer). *Praksis*, 11, 23–48.
- GIDDENS, A. (2006). Modernliğin Küreselleşmesi. David Held& Anthony Mcgrew (Der.), *Küresel Dönüşümler* içerisinde (s.81-88). Ankara: Phoenix.
- KAYAN, A. (2015). Küreselleşmenin Kentler Üzerindeki Etkileri ve Küresel Kentlerin Özellikleri ile İlgili Bir Değerlendirme. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Dergisi*, 10(1), 271-295.
- KUMAR, K. (1995). *Sanayi Sonrası Toplumdan Post-Modern Topluma-Çağdaş Dünyanın Yeni Kuramları*. Ankara: Dost.
- ÖZALP, S. S. (2015). *Devletin İktisadi Kalkınmaya Yönelik Örgütlenmesi: Çorum Örneği*. Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi. SBF, Ankara.
- ÖZGÖKÇELER, S. (2014). Yerel Kalkınmada Etkin Bir Kavram: Yerel Yönetişim. *İş Güç Endüstri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 16(1), 69–81.
- ÖZMEN, A. ve CAN, M.C. (2020). Alternatif Bir Yerel Yönetim Modeli: Cittaslow Hareketi. Hakan Reyhan ve Aysen Satır Reyhan (Ed.), *Sürdürülebilirlik Kentbilim Fotoğrafları* içinde (s.221-245). Ankara: Palme Yayınevi.
- POLAT, M. H. (2012). *Küreselleşen Kalkınma: Bir Eleştiri*. İstanbul: Açılım.
- RITZER, G. (2011). *Toplumun McDonaldlaştırılması*. İstanbul: Ayrıntı.
- SAVRAN, S. (2011). *Kod Adı Küreselleşme 21. Yüzyıla Emperyalizm*. İstanbul: Yordam.
- TANER, A. (2005). Globalleşme Sürecinde Kentler, Küreselleşme ve Yerelleşme. Kemal Görmez (Ed.), *Küreselleşme ve Yerelleşme* içinde (s.155-182). Ankara: Odak.

- YALÇIN, A. ve YALÇIN, S. (2013). Sürdürülebilir Bir Yerel Kalkınma İçin Cittaslow Hareketi Bir Model Olabilir Mi? *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5(1), 32-41.
- YILDIRIM, M. (2009). Modernizm, Postmodernizm ve Kamu Yönetimi, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, (6)2, 380-397.
- YILDIRIM, M. (2010). Modernizm, Postmodernizm ve Kamu Yönetimi, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, (7)1,703-719.
- YURTSEVEN, R., KAYA, O. & HARMAN. S.(2010). *Yavaş Hareketi*. Ankara: Detay.
- ZABCI, F.Ç. (2002). Dünya Bankası'nın Küresel Pazar İçin Yeni Stratejisi: Yönetişim. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 57(3), 151-179.
- URL1 <http://www.cittaslowturkiye.org>. (Erişim Tarihi: 19.09.2020)
- URL2 http://www.cittaslowturkiye.org/dosya/yayinlar/surdurulebilir_bir_yerel_kalkinma_modeli_olarak_cittaslow_agi_ve_kagizman_in_uyelik_potansiyeli.pdf (Erişim Tarihi: 22.09.2020)